երբեք չվրիպեցաւ իր նպատակէն անհրաժեշտ պիտի համարէր ինքզինքը Կոլոտ՝ եթէ յառաջաձանօթ չըլլար իր գործի մեծութեան, "իւրոյ ըղձալոյն"։

Կոլոտ չվրիպեցաւ. իր նկարագիրն էր անվրէպ ընթացք. ինքն է նկարագրի Մարդը։

ԿՈԼՈՏԻՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՐԱՆԸ

1. Մատենագրարանին նկարագիրը (caractère)։

Մատենագարանը կամ գրքատունը անհատական ըլլայ թէ ազգային, կը բարացուցէ անհատի մը կամ ազգի մը մտաւորական վիճակը, գրական ճաշակը, մատենագրական նախասիրութիւններն ու միտումները, դարուն մէջ տիրող հեղինակութիւններն ու գաղափարները, օտար ազդեցութիւնները, վերջապէս՝ Դպրոցի մը ներքին եւ արտաքին կեանքի նկարագրական պատկերացումն է Մատենադարանը։

Կոլոտ, ինչպէս որ տեսանք, իբր ճշմարիտ Գրասէր-Վարդապետ մը, իր պատրիարքական իշխանութեան բոլոր դիւրութիւնները գործածեց եւ մէջտեղ բերաւ Մատենադարան մը, որ ճշգրիտ գաղափար մը կու տայ իր Դպրոցին վրայ։

Եւ սակայն՝ միմիայն իր Դպրոցի պէտքերուն գոհացում տալու համար չէ որ կ'անձնանուիրուէր Կոլոտ՝ Մատենադարանի մը հաստատութեան։ Իր ինքնագիր Ցիշատակարանները կը վկայեն թէ Կոլոտ իր ազգին լուսաւորութեան համար անհուն եռանդ մ'ունէր. կ'ուզէր որ Հայ Ազգը տաք ընթերցասիրութեան վարժուէր եւ լափէր ժամանակին օգտակար նկատուած մատենագրական բոլոր արտադրութիւնները։ — Օտար մատենագրութեան հայացումը ծրագիր մ'էր՝ ճիշդ այդ նպատակին արագ հասնելու համար։

Իտալերէնի եւ Լատիներէնի ուսուցումը թանկագին ժամանակ պիտի մաշեցնէր իր Դպրո-